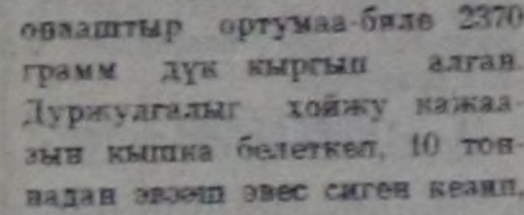

**ДУЖУТ АЖААЛДАЗЫНГА
ОРУК БЕЛЕТКЕЛИ**

Ам үеде Тывага Улусчу революцияның 50 чылын чединиптер-биле уткуру дээн чарыш калганар. Орукту дуйаажаадының белеткериин хулуң чугула айттары кылаар көрүп, бо талазы-биле бедиткен хулаалалары дэриш кедирин орук туудужуларының, септекчилериниң, ажал чыгарыш чиндугу хулаалалары.

Улус өөрсдийгөөсөө илүү бодогд
культуралын талаар бич-
улам улам чадвигийгөөр ч
дир аажигтай. Човхон мөд-
нийн хайрдыгтай эхний
РСФСР-ийн човхон сав
1971-ийн 1-д 1-д 13
миллион кижи болгов.

(СӨТ),

ТАРААНЫ—ТӨРЭЭН ЧУРТКА

Чуртук тараа шөлү аажок улуг. Күзүн болгаш чызын чыгып тараан тараа болгаш тараа-бобы культуралар 85 миллион аягы гектарына ээлеп турат. Ам тараа-бобын аягы-ижики хайнышыктык чыгып турат. Тараа-бобын Кубандан, Дондан, Ставропольдан, Украинадан, Молдавиядан ам Союгу болгаш Чоң чүмчө чуртук калбары бар чыдар. СССР-ниң ТЭЗ-иниң сан-медициналарын өзүгээр алырга, июльдуң үшкү он хонунуң ортан үезинге чедир колхозтар болгаш совхозтар 23 миллион чыгам гектарыны тараазын нестирген. Дүмүт ажаап алышканын экилдедешкен он бир республика чорудуп турар.

Амгы ажаап алышканын аягылы—тараа бүдүрүн көздөдүр таразы-биле беш чыдың аналгаларын күзүдүр дээр демиселдиң чугула үе-чадазы-дыр. Партияныкың XIV съездиниң шийтирлерин амындай-ралга боттандырышкан, көздөң аягылышканын беш чыда тарааны чыда ортумаа-биле бүдүрүн 195 миллион тонна чедирер, а быжыг план өзүгээр болгаш бедиткен өрткөр-биле пландан амыр садарын — 80—85 миллион тонна чедир ужурулур.

Тараа дээрге шөлдерде чыдар чүве ол зөөс, харын шыгжамырда кирген чүве ола болгай деп, чоң чугааламыр. Бөтүрүп алдынган дүжүттү чыда ажаап алыр зөөс, харын камгалап алыр тараа, көмбидан элеватор чедир тараа көмбедери тода, үзүм-тол чоң амылдаар ужурулур. Элеваторларныкы болгаш тараа надалаалар черлериниң ижири хемчээлин белеткен органдары сөөлү чылдарда дыка калбарыткан. Бүгү-ле амылдаарга— тарааны хүлээп алырынга, арыгларынга, кургандарынга, салгынга нааксырынга механизацияны болгаш автоматчыдыгына калбаа-биле негиздеп турар. Нинти бүдүрүчүлүү хонунга ийи чүс миллион тонна тараа чедир турар тараа дүжүрүнниң механизациян 25,700 машиналары чуртук элеваторларында болгаш белеткен пункттарында санаттын турарын чугаалаарга-ла четир.

Ажыл-агыйлар-биле харылзаны билдиң тургузуп, тараа сөөртүлгелериниң маршруттарын ой-шаанда амылдап кылганда, белеткенчилериниң күненишкенин эки аягыны бээрин мурнуу таланы районнарныкы дүжүлүгүзү турар. Белеткен органдарыны, колхозтарныкы болгаш совхозтарныкы, автотранспорт бүдүрүлгелериниң удурунчулары деминг көдөлип, чыгыс аай график өзүгээр амылдап турар черлерде тараа хүлээп алыры үзүм-тол чоң чоруп, элеваторларда ээлчег маашыкканын бойбай, автомашиналары доду күчү-биле үрү-түннелди амылдап турар.

Тарааны, өске-даа продуктуларны күнүне садары негизде амыл-агый бүдүрүнүң эң бирги хүлээлгези болуп келген болгаш болуп артар-даа. Ол дээрге бүгүдөгө хамаарык үрп болбас хойлу-дур. Көздөңи бүдүрүнү күштерин хөгжүдүргө күнүне чыл бүрү аажок хой хөргүлгөри берип турар, ынчанга чер болгаш мал ажылының продуктуларын садарын көздөңи амыл-агыйларны чыгылыш чок көздөдүр дээринге күнүне иделер салыр эргелиг. Набардан-Балкар АССР-ниң колхозтарныкы болгаш совхозтарныкы патриот элгешкенин бүгү хөмчө-биле деткир апаар. Беш чыдың байтайгы чылында тарааның эң дүмүдүн өстүргөш, олар күнүне чүс муң тоннадан дээр зөөс тарааны—ийи чыдың планынга-деңнежир тарааны садарын шийтирилзөөр.

Партия болгаш совет организацияларын, көздө амыл-агый болгаш белеткен органдарын мурнуна ам чугула сорулгалар туруп турар. Бүгү-ле органдарыкы, масса-политиктиг амыл колхоз болгаш совхоз бурзуу, область, край болгаш республика бурзуу чүгө быжыг планын күвөстөткөн түзүлгөсү зөөс, харын бедиткен өрткөр-биле беш чыл дугузунда пландан амыр бети дээрге-ле 35 хуу хой тарааны чуртка берген турарыне уланган турар ужурулур. Ол дээрге күнүне-даа, амыл-агыйларга-даа амытыг. СЭКП ТН-нык март (1965 чыл) пленумунга хүлээп ал-

(«ПРАВДА»

дынганын өзүгээр пландан амыр тараа сатканы дээр садыл алырының кол өрткөзгө көмөй 50 хуу немелдени деткип төлээр-ниң системазы көнчүг ажыктыг болуп, амыл-агыйларныкы материалдыг сонуургалын дыка бедидип турарын практика көргүзүп турар.

Күнүнең эрге-ажыктарын шыгыс сагырының өзүгээр кадрларны ижики-дери, сагылга-чурунун быжыглары, планнарны болгаш алдынган хүлээлгелерин харысалга чок көрүнүң фактыларын шийтирлери буруу шаары, ындыг фактыларга принципалдыг үнелер көрүшүкчүлүгү бээр—чер-черин партия организацияларынкы хүлээлгези-дир. Садыл алышканының быжыг планнарны боттандырышкан чүгө нинти хемчээл таразы-биле зөөс, харын культура бүдүрүнүң таразы-биле чедип алыры эргемок чугула, бир зөөс ынчалдыр кылбас болза, чоңуң өзүп турар негелде-хөргөлгөдөр, үлөтүрүнүң чиг-эти негелдезин хандырар аргазы болдунмас.

Белеткендерни экижидер төлдөдө, көздө амыл-агый продуктуларын садип алырының болгаш шынарының таразы-биле күнүне инспекциялар районнарга, крайларга болгаш областтарга тургузулаан. Амыл-хөргөтүң чедикшииниң болуру хой санын белеткенчилерден дыка хамаарык. Инспекциялар болза көздөгө күнүнең дайынчы органдары болуп, продукция бүдүрүчүлөрүниң болгаш белеткенчилериниң, сайгарыны, сайырды амылдап кылыр организацияларныкы база бүдүрүлгелериниң арасында харылзанын калбартыр хүлээлгелиг.

Тарааның шынарының, дүжүттү камгалап алырының дугайында сагыш алышканы—ажыл-агыйларныкы бүгү удурунчуларының, белеткенчилериниң, автотранспортчуларының нинти сагыш салышканы-дыр. Кызыл-таста ийи-ойунуң барын шына тодарыдынык тускай хөргөс-селдери-биле тараа хүлээп алырының хой-хой пункттарын чөспөгөл турар. Тарааның шынарын мурнуна мөргөжидип өзү-биле чамдыкта чедир үнелөөй бээр тургулаан ындыг частыгыларны болдурбазынга ол хөргөс-селдери амыл-агыйларга дууларар.

Ылангыла Урал, Барыин Сибирь болгаш Казахстан ышкан мындыг эң улуг тараалар черлерге дүмүт ажаап алышканы болгаш тараа белеткени нургулайында ла агаар-бойдустан нарын байдалдарында эртип турар. Недергей шык тараа элеваторларга бо-ла чедип келир. Ол чорук кургандыкы амыл-агыйны ой-шаанда белеткээр нигээр. Ындыг турбужа тараа кургандыкы тургузулар оюмун туруп турар-дыр. Оларны ажыгалга кириериниң чартык чыл планы чүгө 46 хуу, а Казахстан-да—20 хуу безин четпес мылдыр күвөстөгөн.

Чаз элеваторларга, дээрбелерге, көмбикор болгаш курупа заводтарыга хөргө-лөр дериглери бээр хой-хой бүдүрүлгө тарааажыларын мурнука өрелиг эртып турар. СССР-ниң Белеткендер министрствозунуң дыңатканын өзүгээр алырга, Житоминиң «Цитавтоматика» заводу, Фосфориниң арматур, Шебенниң машини туудушкун болгаш өске-даа заводтар тараа хүлээп алыр черлерге бээр техника чүдүрерин саздадып турар.

Колхозтарныкы болгаш совхозтарныкы амыл-ижиери ам харысалгалыг ышгалданы дууларар турар. Дүжүттү чыгыс сыпка чедир ажаап алыр болгаш камгала, боттарынкы социалистг хүлээлгелерин күвөсдир, Төрзүн чуртка хой тарааны бээр—ажыл алышканын фронтунуң бүгү участктарында чарыш шак ол ло-зү-биле калбарып турар. Массаларныкы го-дэмдикы инициативанын хөгжүдөр, шөлдерге тыгылган бүгү-ле үнелг болгаш депшигелгил чүлөөрн ийи-кейлиг деткир, мурнакы дуржулганы негиздеп дээр чүткүлдүг демисел—бо эң чугула амыл-агыйлы-политиктиг кампанияны чедикшииниң эртериниң үнелдиси оло.

СОЛУНУК МҮРҮНУ ЧҮҮЛҮНДӨН.

Мал чөмүннү белеткелге-шалапчы фронт

ХОЖУДААШКЫНДАН УШТУНАР

«Барлык» совхоз план өзүгээр бо чылын 2633 тонна бөдүүн мал чөмүннү, оон иштинде хой чыдыг ситенин дүжүдүн 173 тонна, чыгыс чыдыг — 1560 тонна, чайгаар бүткен ситенин — 900 тонна белеткээр ужурулур. Мал чөмүннү белеткелге-ниң дугайында СЭКП ТН-па обкомунуң II пленумунуң болгаш партия райкомунуң пленумунуң доктаалдарын чугаалажып көргөш, партия, совхозтун дирекциязы тодаргай хөмчөгелерин амылдап кылган.

Ындыг болза-даа хүлээп алган шийтирлериниң күвөс-селдизин чогуур үезинде хыналарын организацияга амыл-хөргөтүң даандырган кижилерде негелдени кошкак тургусканын түннелде, мал чөмүннү белеткелге-ниң таразы-биле кылдынган амылдар аяаш. Июль 26-да байдал-биле алырга, 76 гектар черин ситенин кезип, ортан чүгө 36 тонна ситенин бөлүп, сарааттаан. 156 тонна буудук-бүрү мал чөмүн белеткээр.

Планга удуз бо дээрге чөгөңгү көргүзүг-дур. Июль 26-да совхозтун төвүнө эртериниң 11 шак үезинде чөдө бээримге, мында-мында ба-жышар хөргөзүндө 20 ажыг араар тааптылап олургулаар болду. Оларын арасында трактор бригадаларыныкы бри-

гадирлери Монгуш Окан-оол, Саая Ангыр-оол, Бижитиг-Хая салбырынын эргелекчи Саая Очур-оол дээр оон-даа өске кижилер бар.

— Ийи-тузук ажыл үезинде чүгө олуруп турар ситер?—деп айтырып салдым. Бригадир Монгуш Окан-оол: «Ховужа амылдап үнөр дээрге, автомашинанын бензинин чок» деп харылаан. Ажылдын ийи үезинде машинанын бензинин чок боорга, органи-застыг ажылдын четпеди-дир.

Совхоз директорунуң хүлээлгезин түр күвөсдүн турар кол зоотехник эш А. В. Воробьевский-биле төп хову турлааччы чорупаш, июльдуң ийиги чартымында эгелеп чакышын удаа-дараа болганын түннелде ситен, тараанын үнүжү экижээнин көрдүсү. Иччалаа-даа мал чөмүннү белеткелге-ниң кижилерин четче экилдеп үдүр-бей турары көзүлдү. Чижээ, 90 малчында чүгө 48 кижиги ситен кезип турар болган.

Час-Алырныкы сурагалыг чайлаан. Кызыл-Тайганын эжим алаан, Актын, Бал-Колдун, Төрөттигиң өзенер, эжимер шитин чугаалаваска беин, Барлык шөлүнүң бугалар уунула, талдар, караганар арасында хол кадымыр-биле кезер ситен эгээртимес чыгыс эки үнгөн. Машина-биле кестирер шөлдерини си-

гениниң үнүжү чымыс болган ужурунда, совхозтун партия организациязы болгаш дирекциязы хол кадымыр-биле ситен кестирериче кичээлгей салыры эргемок чугула.

Бети дээрге-ле 200—300 кижини хол-биле ситен кезилдезинче мобилизастап ки-рер арга совхозта бар. Мал-чынар тайгада көжүп кел-гениниң союда оларын ситен кезилдезинче кирер деп совхозтун чамалык удурутуку амыл-агыйларынкы санат турары шын зөөс. Ийи-дүз малды ситен чокка арттырар дэни ол.

Совхозтун төп хову турлаанда политикалык ажыл кошкак тургустунган. Часкы

лун негелде чок шүшпөп амылдап келгенини түннелди-дир. Мал чөмүннү белеткелге-ниң ховулап киргенини болгаш күш-ажылды органи-застаанын күдү ленинде турары база оон хамааржыр. Республиканын амыл-агыйлар ТН-па Улусчу револю-цияны 50 чыдынга алар кылдыр бедиткен социалистг хүлээлгелерин ап, бо күн-нере хайнышканын амылдап турар. Барлыкчылар бо политиктиг болгаш амыл-агыйлы көдүрүшкүндө чыдып каарын барымдазын турбас ужурулур.

Мал чөмүннү белеткелге-ниң четпестерин шийтирлери чайла-лып, хову турлааларына партиялы-политиктиг ажылды күвөсдирер таразы-биле СЭКП-ниң Барыин-хөмчөг райкому тодаргай хөмчөгелер алыры негелдизин турар.

Т. ТАЛГАНЧИН.
«Шынык» иорр.

«Тес-Хем» совхозтун Сарыг-Талда №1 хову бригадасы мал чөмүн белеткелге-ниң кызым амылдап, 700 центнер ситенин кестирип, сарааттаан. Бригаданы амыл-даа болза дуржулгалыг механизатор Маадыр-оол Аралчор удурутуп турар.

Бо чурукта бригаданың мурнакчылары (солгай таразында) сараатчы Манжа Хаспаа, кестиркич-машинист Виктор Биче-оол, пресс-подборщик башкарычы Шыыр-оол Чыргал олар-дыр.

А. ДЕМБРЕЛЬДИН ФОТОЗУ.

ЧАЙГЫ СЕМИРТИЛГЕНИН АЧЫЗЫНДА

Республикада улуг болгаш хоочун амыл-агыйларныкы бирөөсү — Би-Хемде «Кызыл тарааның» колхозтун амыл-ижиери бири чартык чыда күнүне 1250 центнер эйт сазар тургаш, 1312 центнери саткан. Эйт бүдүрүннү хөмчөзү эртерин чыдып ол үезинде турганында барык чээрби хуу өскөн ийикке, азы 1775 центнер четкен.

Колхозтун малчыларыныкы бо эки көргүзүлгелерин камчап чедип ал турарыныкы дугайын чугаалап бээрин колхоз дара-зыныкы ораакчызы эш М. И. Куневтен дидебисе. Оон биске дыңатканы болза:

Мал ажылында депшигелгил арга—малдык интенсивтиг семиртилгенин колхозтун малчылары каш чыл улаштыр амылдап турар. Оон кайы хире ажыктын малчылар эки билер. Даштынга көргө, бо арга хой кижиги күжү, чөм-нөзү шүүттүг шыкшан сатылдырар. Иччалаа-даа ол үнгөн чарыгалдарын чүгө дугаап турар зөөс, харын хой арыг орулданы берип турарын бистин дуржулгалык бадыткаан.

Интенсивтиг семиртилгени чыдып кайы-даа үезинде доктаамал организациялап турар бис. Харын-даа бо арга бисте улеттүр черлеринде ышкан үзүктөл чок технологияга шил-чөөн деп чугаалап болур. Кышкы үеде интенсивтиг семир-тилгени камчаар организациялап турарымын, дугайын ситерин солдуну кам удаа бижип келген болгай.

Иччангаш интенсивтиг семиртилгени чыгыс үеде камчаар организациялашыс дугайын кысказыл чугаалап көрөй. Эйт бүдүрери бүдүрүлгө технологиянык шилчөөн деп чугааладым. Ону тодардырга мындыг. Туран фермазында зо-руктурган бызаалар (эр молдургалар) Кузуртун фермазынга баар. Бо ферма интенсивтиг семиртилгенин сазут станциязы аварган. Аңаа келген бүгү малды олардырындап аңгыда өр-төн, кезжээ хөмчөк чарба-биле үзүктөл чок доктаамал чөм-

герип турар. Хүнде бир башка-ла 4 кг хаймыдырган чарбаны бээр радионда доктаамал чурумчаан. Ол чөмүн колхоз тө-вүнде тускай дериг-хөргөсөлүг кунга белеткээш, цистер-налыг трактор-биле фермаларга сөөртүп турар.

Дээрбөзөң тараз кулутун ийи бөзүк хөдөдү хаймыды-рып, ону трактор-биле ийи бөзүк сөөртүргөч аяаш зөөс күш, ашпа-хөргөң үнөр апаар. Иччалаажок ол немелде чөм-биле азыраан малды дүргөн семиртири, эътке өрте дужааттарыны үнгөн чарыгалдарын таш калап амыр дугаап турарын чыдып кайы-даа үезинде кылган саналалар ба-дыткап келген.

Немелде деңгиз үнгөн чарыгалдарын структурасында концентрат чөмүн (чарбаны) белеткээрине үнгөн чарыгал-дар бот-үнениң 0,5 хуу хире безин үлүг-хүзүүн элөөдөй турар. Тодаргалаарга, бир литр чарбанын бот-үнеси 0,2 көпөк бооп турар. Иччангаш интенсивтиг семиртилгеге тургускан малдан хой орулганы ал турарымын бир үн-дөңи ына.

Кузуртунга бир хар ажыг азыраан малды чайлаагылап чорудаттар бис. Ол колларны минералдыг болгаш концент-раттыг чөмөр-биле база-ла доктаамал хандырыны органи-застаан. Эйт планнага кириштер мал дужаар үе чоокшуд-лар дээрге, малдын деңгизи аартай берген (бир баш 380—400 кг) колларны чоокшудалып келген, кезек үеде ам-ды-ла концентрат-биле чөмөдөр турар.

Бо бүгүнүн түннелде күнүне дужааган малдын деп-дизи аар, денгели шыраак бооп турар. Ушкү кварталда ка-дарчылар Кырайан, Кулуктар оларын малдан колларны эътке дужаар бис.

С. МААДЫ.

Малчынар

шалапкын

ажылдаан

Чугула кампания хой кыр-гыдазын кыска хуусаада органи-застыг чорудар дээр Казахстан районун «Ленинчи орун» колхозунуң малчынары шалапкын амылдап турар. Олар күнүне 11,5 тонна дүктү сазар тургаш, 6 тонна дүк-наап онаалганын чартын күвөсдир алган.

Хой кыргыч пунктун эки дээрзи, ында амыл үзүктөл-лишкин чок чоруп турар. Кыргыччылар ортуунда чө-рыштын мурнуу одуруучу Роза Кара-сал, Галина Таргат, Анна Паршова олар кирген.

Кыргыттын хойларны кадарчылар семиртири-биле серин, өттүг черлерге өдөр-ладып чорунан.

А. ХОМУШУ.

СЭКП-ниң съездизи эргелел айтыргыларының дугайында

нев 1970 чылдын июнь 12-де сонугучулар мурнука чу-гаазына онаалп шыганын билдир бис.

Эргелел башкарылган, хамыктын мурнука бүдүрү-тени башкарынын айтыргы-ларын СЭКП-ниң XIV съез-динде тургусканы мышкан, бистин чуртуу-устун, бистин партиястын төвүзүнде шак ынчал ханы болгаш бү-гү талаалыг камча-даа чуга-алажып көрбөс деп, бичин-даа хөмчөгү чокка сөглөп болур. Эргелел башкарынын айты-рыларын шынап-ла съездиге СЭКП ТН-нык Отчет илте-келсе-даа, чаз беш чыл пла-нынын таразы-биле Директи-валарда-даа хой чугаалаттын-ган.

Бистин болдунар аргалары-мыс, социализмниң болдунар аргалары эгээртимес улут болза-даа, оларны бис чам-лыкта четче амылгап шыда-вай келген бис. Совет чурт камчаар-даа аажок хой бой-дус байлактарыг. Каныг-даа берге айтыргыларын өртем, техниктиг бедик денгелге шийтирлел шылдар амгы үенин болбазын улеттүрү-бисте бар. Шалкын хөгжүдө-лгө, механизастаттыган, со-циалистг улут көзө амыл-агый бисче бар. Профессия таразы-биле мергешчилг. То-раа чуртуун чечетелиш-кын дээр бүгү чүдүлери

кылырынга белең кайгамчык эки кижилер: ашкыччынар, тараачынар, специалистер, эртемденер бисте база бар. Иччалаа-даа организация-байдал, чогуур көрүм-чурум бисте ам-даа четпес, күш-ажыкчы-даа, материалды-даа, сан-хөө-даа кулаштыра-ры четче ажыгалтылмай турар. Өскөз сөглөөргө, баш-карып билер чорук бисте чет-пес.

Бистин ниятеливиистин хөгжүдөзүниң амгы үе-чада-зында башкарып билер турар чорук оңаа чугула. СЭКП-ниң XIV съездин чүгө эргелел башкарылган сайырангай-башкарынын чугаалазын оңа-лап айткан зөөс, оон чогуу чүдөдөн хамаарыны, эргелел чартыгынын чогуу-чалыг арга-оруктарын тола-раткан. Чүгүн-даа мурнука бүдүрүлгө, бүтү ниятели-ди эргелел башкарыны сай-зырангайлыгы чогум кы-дыг чылдаганын-биле тур-густунуп келгенин ам көрөдө. Ол болза, бирөөлө, улус ажы-агыйын хөгжүдөзүниң интен-сивтиг орунулува калбаа-биле шалкып киргенинде болган.

Ниятелиг бүдүрүлгөзүниң бү-гү талаалыг интенсивтизация-ны хандыры, оон ажыктыг чорун билидери дээрге, чоок-ку чылдар-даа, үр хуусаанын перспективтиг үезинде-даа чуртун экономикаг хөгжү-дөзүниң кол шугуум, кому-

неник материал-техниктиг базанын тургузынын чугу-ла негелдиз-дир»—деп, XIV съездинин Директиваларында дөмөгөзөн.

Интенсификацияны алыс ужуру чүдөдө, бүдүрүлгө күчүдөзүниң болгаш амыл-чачынын санын өстүрбей, а эртемниң база техниканын чаз-чаз чедикшиини кал-баа-биле амылгап, эргелел башкарылган сайырангай-жымын, амылчы чоңун эр-тем билгил болгаш амыл мер-гешкин бедидип, күш-ажык-тыг эртемге үндөзүлгө органи-застарын калбарып турган, күш-ажыктын бүдүрүчүлүгү база ниятелиг бүдүрүлгөзү-нин ажыктын билидери хандырылган болур. Сан соотын өстүрбей, а амыл-чачын организастарын экижиде-ри, экономика өздөзүн хан-дырып билер турары — ин-тенсификацияны кол лоотун ол.

Совет чурт экономиканы интенсивтиг хөгжүдөзүниң байдал дуржулганын чымы-шылган. Күш-ажыктын бүдү-рүчүлүгү бедидип турган, секки беш чылда улеттүр продукцияны 73 хуу не-мелде өздөзүн хандырган. Интенсивтиг факторларын негиздеп, күш-ажыктын бүдүрүчүлүгү бедидип тур-гаш, току беш чылда нашо-нал орулганын 80—85 хуу немелде өздөзүн, улеттүр

продукцияны 87—90 хуу немелде өздөзүн, тууду-мон-таж амылдарын 95 хуу немелде өздөзүн, көдөз амыл-агый продукцияны, бүгү-ле немелде өздөзүн чедип алыры, демир-орук транспортуна чүткөр сөөр-түлгөзүн нинти хөмчөзүн дыка улгаттырары көрдүнүп турар.

Ийде, экономиканын хөм-чөөн-даа улгаткан, шынар талаа-биле өскөргө-дөр-даа болган. Ам Совет чуртта 50 муң чыгам заводтар, фабрика-лар болгаш өске-даа улеттүр бүдүрүлгөдери, 34 муң колхоз-тар, 15 муң совхозтар санат-тыннып турар болгаш улус ажы-агыйныкы өске-даа муң-муң объектилер бар. Капи-тал туудт аажок улут хөм-чөөлгө чоруттунар: бири беш чылда 7,3 миллиард рубль токутуп турганынга болаарга, төсү беш чылда улус ажы-агый хөгжүдөзүне 500 мил-лиард рубль чарыгалаттынган турар. Шынар талаа-биле каныг аныялыг бурунгаар-лаашкын болурула дие, ния-тиледин-даа, эртем-техниктиг революцияны-даа амылда-рга тургузуп келген негелде-лери өзүгээр чаз хөмчөгүн бү-дүрүлгө азыраларын тургузуп шийгээри-биле ол тодаргай-латтынар апаар.

Бо бүгү чүдүлөр эргелел башкарылга чаз, улус бедик негелдери тургузуп келир

болгаш олар ам бар ийикке харын-даа эки деп санадып турар арга-хөмчөгөдөр безин ойталаар ужура бисти алба-даар апаары чугаажок. Уште, эргелел башкары-нын болдунар аргалары сөөг-чү үеде алаан көвүдөн. Ол чорук кижилерден-даа, амыл-хөргөтүң техниктиг талаа-зын болгаш негелделерин өөренип хандырыны — поли-тиктиг айтыргы болуру чу-гаажок. В. И. Ленин амыл-агый сорулгаларын шийтир-лээрин политиктиг өзү-биле көрүнүч чугулазын хой удаа чугаалап, политиктиг болгаш амыл-агыйжы удурутулганын чыгыс аай болурунун прин-ципын партиянын амыл-агый-дугаазыны эң чугула прин-циптериниң бирөөсү кылдыр санап чораван.

«Айтыргыны политиктиг талаа-зын өөренип көрүр база көнүчүт чугула. Ажыл-агый механизацияны соккал чок хө-дөлишкин чуртка эки амыл-ижи байлазын тургу-зарыга дуулап, улус масса-ларын күш-ажыкчы көдүр-түшкүнүн деткип, оларны амыл-агый чогур үр-түннелди берип, ол түннелдер улеттү-н амыл-агый байлазын чаагай-жыларынга ажыгалттылар турар-дыр дээрин билеп ап-тар чүве болганда, амылчы чоңун ийи-кейлиги өөренип база каныг болуп келген. Иччаага оон өске бир тала-

зын алыр чүве болза, чамдык ажыдакчыларын таразы-зап айтыргыны ботал чок шийтирлээриниң, көп-баа чугаазы-биле улус бажы төө-редир ийикке бюрократыг амыл-агый чоругаа чөмө-түн фактылар кижилерин кайы, хире салдарын турары, ындыг байдал хой-ле ха-лас күш, нинитин үнелгил амыл-байлаан хамаанчок төт-көдөр чорукка чедирип турарын база болаар хөргө» —деп, партияны XIV съез-динде СЭКП ТН-нык Отчет илтекелде айткан.

Эргелел башкарылган сай-зырангайлар талаа-биле сөөлү чылдарда эзөн хой чүдүлөр кылдынганын сөздө дөмөгөзөн. Чаз экономиктиг реформа амыл-агыйны азыр-лар айы-биле эргелел башка-рынын принципни катал тургускан, оон түннелде амыл-агый удурутуун лей-нели көсүкүзү-биле беден. Планнаашкында эки талаа-зын бурунгаарлаашкын база че-дип алынганы: планнары ба-лансылап тулгаттырары эки-ж

Уруглар фильмнеринин кинофестивалы хагдынган

Уругларга сөстөн берээл

Уруглар фильмнередин дө-
дөйдө III фестивалынын
ажылыгынын он ийи көчү-
мүндө мисалы дымнат-
кан пленерини көрүсөң-
дө ошол хагынганын дуга-
йын чарлаар. Ошунан дүрү-
зүшкө катмарычын, хагы-
ндринин, онза учурааларын,
ийи серияларын шыгымы,
уугу чугула 76 чуруктары
болгон үч мүнута үчө бичин
«мультикаларын» бө мун
уруулар көргөн. Ош чуруктар
аамдырал хайныгыт, буя-
ныг чаагай чүүлдер бадикат-
тынып, уугу биче кишилер,
акыттар болгон ойнаар-
тар буюугу бач чүүлдер-биде
демисепи турган. Чам-
дык чуруктарга ажы-толдун
хагыт омаа чир-чон дүрү,
чамдыктарында чамдык сөс биче
мисалы: «Бир шоор кады кутту-
луп, доруктарын тапкан-
лап, чамдык сөс-биле чугаа-
ларга. Пленерлер ордуурун
акыттары боюн турган чүүл-
дер чугаа ажы-толдун ара-
мынга бооп буюр мадыг ча-
раш. Чугу-бугу өй-бааымы

шамдыкты болгон.
Кинолестардын кызы-
мын он эки деп санаарыл?
Москва фестивалынын ийи-
ти хаадамыга «уугу уугу» сөс-
таатыг жери бодууш боду-
лук чугаалай аан, бөгүн
уругларга сөстөн берээл.
Пленерлер ордуурун сче-
намыте фестивалдын уруг-
лар жорининин көчүмнөри
үчүн келген. Олар—Москва-
нын 11-ден 16 хар чедир он
бир кинокачалары. Олар ол
бугу он ийи хонук иштинде
чугаа чугалайын келгенер.
Буюду жоринге чедө миды
буюуру чөп чугаа кылаар. Б-
гүн амык судуларын дуга-
газы Натан Дяткова тымы
зыктарын бодууларын—ан-
не сонуурагыч болгон
фильмдерге шапчаларын
чагыттарын амыткал.
— Уругларга чамдык хөй
фильмдерин тургузуу берген
бистин ынак режиссеруус

Александр Рот бийи Москва
конкурсуураа эд эки тоолу
шлын амылар деп сүмөтөл-
лөп, Натан чугалаар. —
«Бетрес Поттерини тоолдо-
ру» деп амык киноуу бис-
имдыг деп санаар бис.
Натан ол дөнтанын тургу-
зучуу Ричард Гудиниял сче-
намыте чалаан. Тоолчуру кс-
номмер көчкөн ийи уруг ача-
мыштан кылган ийи орус ои-
нааракты белек кылдыр ту-
дускан.
«Чараа-чеченер» төрттү-
үдө тей чок ботур» деп
фильмин тургускан болгон ки-
нематографистерге пленерлер
шидити клоун Олег Попов-
тун даалганын буютар, ала-
маты-хөс димиреп турга
кайтамын уугу шооар бот-
ту тургускан. Ол дөргө фести-
валдын он хонук фильмин
дөшп шапалаар-дыр.
Уруглар спелаже чанлар
ногаан өнүгүт бот бөмбүтү ү-

дүрө берген. Ош бээр «де-
гейини бир дугаар аратары»
Дев Яшин чоруткан. Оогу
ол эд эки дөш артист-оолга
тыпсырын дилөөн. «Осыскы-
ини полонези» деп совет чу-
лук ордестин скрипка—Васи-
лектун ролон ойнаан Ильяна
Чукерия оолдар мыдыг арт-
ист» деп адаан.
Балет майыкташтарын эи-
ни артист уругта тыпсырын
СССР-ини улустун — артист
М. Пассекая дилөөн. Ол беле-
ктин амыкчын «Пепси-биде
кады дөшпөлөл» деп швед
фильме ошол Пепсинин ро-
лонун күсөдкисин болгон.
Ол Москвалы киноконкурсу-
дун шапчалын аи ийи ду-
гаар аи турары ол. Эртеки
фестивалга уругтар Илери-
мортан огуун белекке бер-
ген.
Эн-не таалайчыг фильмин
дыр уругтар жорин «Баа ба-
аа Ева» деп польша чурукту

алаан. Эд эки хонук дөш
шапчалын уруглар аи ои-
номмер Минскаге «Гомна-
дан келген Тора» деп фильм
дөш тыпсыраа.
«Эн-не солтук болгон ки-
нөл» деп, уругтар Жорин-
нин кол шапчалын алыр Те-
рес болгон Януш Насфетер-
дере тыпсыраа. Польша мас-
терлер сатыш-сеткидин тып-
ты нарын бадилын көргү-
лү, уруглар арамдыг ха-
рылааларын уугу айтырын
көдүрүп турар. «Авель, сөз
акыт-дыр» деп киноуу тур-
гускан. Бодууш үч-чегелери-
нин кадыг сеткидин уугу
чаагы сеткидин оолдун олу-
калары ол фильмде бодууш
өнүктөрине калчаар дим-
камыр, салын комментар бо-
ла эки деп чүсөл болгон-
рыне албадан турар.
Этөөн кал чуруктарын со-
вет оргинациялар демде-
лаан. Болгон киноматографис-

терин «Чараа-чеченер» те-
рүтүдө тей чок ботур» деп
ажылы ВЛКСМ ТК «уруглар-
нын сатыш-сеткидин, бө шөг
инителдинин аи-шынчын
идеялык шынчылдыг аи ту-
рарын тодаргай илердин ту-
рар эд эки фильм» деп көр-
гөш, шапала. СССР-ини «Чы-
дымшын министрствоу»
«Осыскыини полонези» баа
«Кызыл тукутун» (Москва) деп
чуруктарын кызылдыкча
уугу уугу-дуушын демде-
лаан. СССР-ини комментар-
лар аялалынын болгон СССР-
ини Чурукчулар аялалынын
дипломнарын «Элчеге кел»
(Франция) болгон «Бетрес
Поттерини тоолдары» деп чу-
руктар алаан. «Пленерская
прадамын» редакцияны Ру-
мышын пленерлер тема-
мыга үлдүргө кыска мет-
радыг этөөн кал фильми-
ринин тургузучуларын шап-
алаан.
Л. ЕРМАКОВА.
(СЭТА-ын корр.).

А. МЕЛЬНИКОВТУН «Төрөн Тываыстың дөлгөмнөрдөрү» деп фототүзүдү.

«Арын-нүүрге дүүштүр чугаа» деп чүүлге хамаарыштыр ДЕМИСЕЛДИ КҮШТЕЛДИРЕР

Кылып турар ажылы бил-
димес, ол хиреде хунуң чы-
гыс арагалаар кимилерге
М. Нувискала, М. Дамчиг, Са-
рыглар, Чыртан Болдуунтар
оларын болгон өсиелерин-даа
адап болур. Бө кимилер хоо-
райын экириктер сергедир
черинге үгүлүчү хонор. Хоо-
райын шагдаа чери оларга
кандыг-даа кеземне көргүсөйм
турарындан демилгилерин ара-
галаар чоруу дам барган. Ха-
рын-даа оларын чамдыктары
анча чоран хамаатыларын
шагдаа черинге баралын суг
дигилеп чоруу араган.
Чадананын шагдаа чери ху-
диганар, арагачылар, өрлөр-
биле демиселди кошкан чору-
дугу турар. Ынчангаш чорум-
чурум үрөшкисинин бодуру-

бас дээш демиселге хөй-ниити-
ниң организациялары идепкей-
лик киржир ужурулг. Чамдын
организация черлери бодуңу
шанал-манталды хөй угаа ап
келген, мурнакчы амылчынна-
рын шагдаа чериниң экирик-
тер сергедир черинге хонган
дээш ажылымдан үндүрүлгөн
таварылгалар бар. Оон ол ки-
милер амык чок артып, ара-
галаар хандыг чоруутар. Чорум-
чурум хамаатылардан хун бугу
негээр шагдааларыныстың
чамдыктары хоорайга бо-ла
экирик чоруур. Ол дыка эп-
чок. Коллентивти уаурутуку-
зу кимки амылчыннарын
мурнуңа экирик нестүр болза
ат-алдарыңа дыка багай бол-
гай. Ынчангаш совет шагдаа-
нын ат-алдарын сагыяын че-

руур чамдын кимилерге шы-
гыс хемчегин көргүсө эки
деп саналдыг мен.
Бугу-ле чорум үрөшкисини-
ри-биле чидиг демиселди чору-
дар ужурулг улусчу дружина-
ларын амылы бистин хоо-
райымыга уттундурган. Ону
ажыглаш чамдык кимилерин
арагалаар, хулиганнаар чоруу
куштелип турар.
Чорум-чурум үрөшкисини-
ри-биле демиселди куштелирди,
хөй-ниитиниң коллективтерин-
да эки тураның улусчу дружи-
наларын амылын куштелир-
дери, арагачылар, өрлөр, ху-
лиганнар-биле димид демисел-
ди чорударын Чаданна хоорай
Саведи чедип алыр ужурулг.
Д. МОНГУШ.
Чөөн-Хемчик район.

ОЮП ЭРТПЕС

Шагаан-Арыг хоорайда ко-
рум-чурум үрөшкисинин
барын илереткен «Арын-нүү-
ге дүүштүр чугаа» деп чүүл-
компаан, ону бүрүн дөткир-
дир мен.
Шынап-ла бистин хоорайга
кежээ садиг, столыга болгон
бултура адап черлеринге
аарик кимилерге бо-ла дужар
бис. Олар анча чоран киж-
лерге чөнгөдөн, бак сөстөр-
биле озап, харып-даа эттөн
болур. Арага ийип алган кан-
дыг-бир кижини эттөп турган
кимилер көргөш, ону дү-
гөш-не ош эртегин болаар
хамаатылар бисте бар. Ындыг
кижилер чорум үрөшкисини

биде эптежип, оларга таарым-
чалыг байдалды тургузуу ту-
рар.
Арага хандыктын, арын-
нүүргө сагыяын чоруу амык
хөдөжөөннөри Шагаан-
Арыгдан баа-ла көрүп болур.
Олар киж көө арзагон кыды-
лар эирип алган, иди-хевин
хир-чам туткан, арын-бажын
киж көргөш чүдөкисине бээр
кынын берген чоруулар.
Чамдык хунерде бажынар
артында, хем арында, кудум-
чулар ортууңда арага ийкен
турар кижилер уугу көргөш,
оларга чуну-даа шытааас. Ол
арагачыларын арамдыг бис-
тин хундугу кижилерине

башкылар, экилер, культура
ажыдакчылары болгон арга-
лар суг тургулаар. Бө киж-
лерин ат-алдарын чамдык
дашма арагата солун турарын
киж көргөш чаржымыс арга
чок.
Чорум үрөшкисини-биле де-
миселди тургузуулаан, олар-
нын ортууңда кижиниң иди-
гилын калбарыны бистин
ош согулаатмыс. Чорум үрөш
кижилерин шагдаа чери эи-
риктер сергедир черге хонду-
руп, акышта штрафтан, 15 хо-
нукалгын турарындан амыга
кижидилге амылы куштели-
дир болза эки деп бодалдыг
мен.
Ч. МОНГУН-ОЛ.
Улуг-Хем район.

СЭКП-ниң съездизи эргелел айтырыгларының дугайында

(Төмчүзү. Эгези 2-ги, 3-мү
арынаарда).
ган чамгыс ай харылаа чет-
кизини баазаалың үндө-
лөш, уугу ажал-асыйын план-
наарыңа, эргелеп башкара-
рыңа болгон он үгүдүн эге-
тээринге черектин информ-
ацияларын чыгарынын баа
ажыдап кылырыннын автомат-
чылтыгын ийи күрүнө сис-
темаын тургузар дөш ол-
дур.
Беш чыл дүргүзүңа эргелеп
башкаарынын 1.600 авто-
матчылтыгын системаын,
оларын ийиңде 150 хире
ийиңи эилдеп, республика-
ларга болгон түс-тус амылар-
га ужу-дузугу уугу-уугу
системаларын, техниктиг чору-
дугаларын автомат-биле баш-
каарынын 3.000 хире сана-
жыга төтөрин баа система-
ларын тургускан ажыдадыр.
3.
Амгы үеңи баабазын эр-
тем, техниканын, ылангы
кибернетиканын ачында
тытпн келген кайтамчы уугу
перспективалар бар болза-да,
эргелеп башкаарыңа сайма-
райгайжыларыңа техниканын
ролон дугаа артпир үгөдөр
болза баа таарышпас. Эргелеп
башкаарыңа кол күш кижил-
ер, социалдыг коллективтер
дөшүн утуп болбас. Бүдү-

рүлүгө, ийиңде хөжүдө-
зинге меделерди, сорулаже
улангычын салдыр чедирине
ге ийиңтирлг ролду кижил-
ер ойнаар болгон ойнаа-
даа келген. Кижилер кандыг-
бир ажал-херекти кыдырын
ийиңтирлг, практиктиг хө-
дөжөөннөри, организациан, олар-
нын күсөдкисини ынаар. Киж-
илер канчаар белекеттинге-
ниң, экономикаын түс-тус
адыралыңа, участоктарында
оларын күжү кайы хире
таарыштыр хувааттыганын,
ажыга олар кайы хире чу-
румнууга баа харысаалга
тигыл, эргелеп башкаары-
ның чедикчилерин, бүдүрүл-
генин оорулааын он шуут
хамаарышталыг. Ажыгыч юн-
ун эртем-бидин болгон
ажык-мержежини бидерине-
ниң, эргелде калдарын сис-
темини-биле белекет өөрде-
ринин улам олурулар ужу-
дузанын дугайын СЭКП-ниң
XXIV съездизи ынчангаш онза
чугулаан айткан.
Партия биле чүрттүн мур-
нуна салдынын турар уугу
болгон нарын сорулгалар бо-
ла, ууруучу кадрлар эргелеп
башкаарынын амгы үеги ара-
галарын он эки шынжыткан,
чаа чүгүлү меделердин-биле
ооаарын билген, бурунгар
хөжүдөдөн перспективанын

ылгарадын угааган, тыптың
кап турар бергелерин ажал-
эргетериниң он чогуучалыг
оруктарын тып шылаан, өскө-
дөшүн дүрүжүлганын болгон
бидин ажалып билген турар
шынгыны неген турар деп,
съездизин Резолюцияны
демделген.
Бүдүрүлгени, ийиңде эр-
гелеп башкаарыңа ажыгыч
чонун улам калбаа-биле ки-
риштерин, социалисттик де-
мократияны улам хөжүдөри моон
сонгаар-лаа кол сорулгаларын
ийиң бирөөн болуп артар.
Бүдүрүлгени ажык нарын-
даанынын уламы-биле төр чө-
жемебин-даа уугу болгон
калбак эргелерди турган бо-
ла, бүдүрүлгө чоругулаан
чамгыс төтөн уурутуру, он
хөжүдөдөн башкаары уламы-
на берген кел чоруур. Эрге-
леп башкаарынын албаын
уугу-уугу органар болгон
ажык-мержежин, хөй бөлүс
кижилер баа ажыгыч чонун
калбак массаларын арамдыг
оонап хуваарынын эргежөк
чугулаан ынчангаш тургусту-
нуп келген.

Бүдүрүлгени эргелеп баш-
каарыңа ажыгыч чонун ха-
ра тууш кириштеринини
он-не массалыг болгон таар-
ымчалыг хөдөжөөннөри бирөө-
н бүдүрүлгелерге, туудуларга,
сохостарга, доктаамал ажы-
лаар бүдүрүлгө чөвүлө хура-
дары, ажыкчыллар хурадары
болгон колхозчуларын ийи-
ти хурадары болур. 1970
чылда чуртка 37 миллион ки-
жи кижикчилди 147 муң хире
индыг чөвүлө хурадар
ажыдап тургулаан. Ол хура-
дарга чыл дүргүзүңа 1,5
миллион чыгым чогадыкчы
саналар берилип, оларын бү-
дүрүлгеге ийиңтирлгенин
хөй экономика, конферен-
цияларга, экилдедешкен рес-
публикаларын Компартияла-
рынын съездизинге, солун-
гар, сеткүдүлгө редакцияла-
рыне, радио, телевидение
чорудуп тургулаан муң-мун
чагаларыңа миллион-миллион
ажыгыч чонлар экономика бо-
лаш култураны улам ийиң
хөжүдөдө, эртем-техниктиг
депшигенин техниканын дү-
дөжөдө, бүдүрүлгени, ийи-
ңде амылдарыңа бугу
талаларын эргелеп башка-

чыда бөшн чүрттүн уугу
ажыкчылдыгыңа 3,4 миллион
хире чогадыла, чартыла
саналары ийиңтирлгенин, он
чыла оонаштыр 3 миллион
чыгым рубль түнүт камна-
га адыган.
Партия биле чазактын эко-
номиктиг политикаын сонгу-
далыг органларга ажыгыч чо-
нарнын төлөкчелерин ажал-
дан кылып турар болгон чу-
гула-чугула доктулар, док-
таалар, планнар оларын
идеялык кижикчилер-биле
ийиңтирлгенин келген.
Төсүк беш чыл планын
таала-биле СЭКП-ниң XXIV
съездизиниң Директивалар тө-
лөкчелдин чугалажык чөргөн
совет кижилерин чогадыкчы
идеялык ийиңиң кайтамчы
уугу илереткисин болгон. Пар-
тия хурадарыңа, конферен-
цияларга, экилдедешкен рес-
публикаларын Компартияла-
рынын съездизинге, солун-
гар, сеткүдүлгө редакцияла-
рыне, радио, телевидение
чорудуп тургулаан муң-мун
чагаларыңа миллион-миллион
ажыгыч чонлар экономика бо-
лаш култураны улам ийиң
хөжүдөдө, эртем-техниктиг
депшигенин техниканын дү-
дөжөдө, бүдүрүлгени, ийи-
ңде амылдарыңа бугу
талаларын эргелеп башка-

рын сайыраңгайжыдырынче
уланган ажык хөй сана-
оолдарын киргетер.
Улусчу контроль органнары-
нын болгон организациялары-
нын ажалыңа миллион-мил-
лион ажыгычтар, колхозчу-
лар баа албан-хакычлар ки-
риң турар. Ажал-агынын эр-
гелеп башкаарыңа партия эге
организацияларынын, проф-
союздеринин, комсомолдун
ролу конугу уугу.
Социалисттик демократиянын
бугу хөдөжөөн партия моон
сонгаар-даа улам сайыраң-
гайжык хөжүдөр алаар.
«Эртем-техниктиг револю-
циянын чедикчилерин
ажык-агынын социалисттик
системанын артык шынар-
лары-биле тууду хөдөжөөн-
дөш, эртемни бүдүрүлгеге
чөккүлүлгө талаа-биле со-
циализмниң чүгө бодуна
чүдөжөөк хөдөжөөн улам
өстүрүс» бүдүрүлгени, ийи-
ңдеди эргелеп башкаар
сорулгаларын он чугулаан
бугу дөшүн партиянын XXIV
съездизиниң СЭКП ТК-нын
Ошкет илеткисине демделген.
Ол төвүлүг чугула сорула-
ны коммунист партияныга
уугулаа совет улам чедик-
чилди ийиңтирлгеп шылар
дөшөгө чыгарын турбас.
Б. АФАНАСЬЕВ.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

КИНО

АВГУСТ 4-ТЕ
«НАЙРАЛ»: «Орпакан поэма» 10, 11.45, 13.30, 15.15, 17, 18.45, 20.30 шактарда
«КХ-ХЕМ»: «Диамаден он көргөр» 15.15, 17, 18.45, 20.30 шактарда.
«ПИОНЕР»: «Ховуа суурунгуш» 9.20, 11.20, 13.20, 15.20, «Эрлер чамы» 17.10, 19, «Ыдыгтыг Луканы» эгит-
мени» 20.50 шактарда.
«ВОСТЕК»: «Нанонир Деластын ужураалары» (1-ги, 2-ги
көзөктөр) 15, 18, 21 шактарда.
ЧЫГЫ КИНОТЕАТРА: «Буруулуг эес болза—салыгыт»
17, 19, 21 шактарда.
«ЭНЕРГЕТИК»: КУЛЬТУРА БАЖЫНЫ: «Арзылаң халы-
рыңа белектенип тур» 18.30, 20.30 шактарда.
КОМПЛЕКСИГ ЭКСПИДИЦИОНЫ КУЛЬТУРА БАЖЫНЫ:
«Хамра» (1-ги, 2-ги көзөктөр) 17.30, 20.30 шактарда.
«СОВЕТ ТЫВАНЫН 10 ЧЫЛЫ» КУЛЬТУРА БАЖЫНЫ:
«Нысты дилер» 19, 21 шактарда.
АДА-МЕЛЕРНИН КИЧЗНГЕИНИГЕ
Республиканың дүлөй уруглар шолжаы ада-мелериниң
кичззнгейинге даразында дыңадыгны кылып тур. Чайгы
дышаныга доступ турар, ынчангаш бистин шолжаа өө-
рин турган болгон бө чылын чаз өөрини ужурулг 7-ден
14 хар чедир назылыг уугуларын бө чылын августун
30-ден эрай эес хуусаада шолжаа экизэрин адытты.
Шолжаа чаз өөрини ирерлер бистин шолжаа өөрини ду-
гайында эми шыңылгазын, төртүтүнгенин дугайында хө-
рөчлелин, өг-бүлөзинин составын болгон районунуң сан-
эпидемиологиянын шыңылгаларын экизэр.
АДМИНИСТРАЦИЯ.